

Ekonomski bilten, Svezak 5, broj 2

Julij 2002

Ekonomska reforma i obnova Bosna i Hercegovina

Sadržaj

- [1. Strategija za smanjenje siromaštva](#)
- [2. Konferencija u organizaciji OHR-a i OECD-a](#)
- [3. Sektor bankarstva](#)
- [4. Telekomunikacije](#)
- [5. Sektor energetike](#)
- [6. Transport](#)
- [7. Najnovija događanja iz Republike Srpske](#)
- [8. Privatizacija](#)
- [9. Socijalni sektor](#)
- [10. Poreska politika i poreska uprava](#)
- [11. Budžeti](#)
- [12. Poljoprivreda](#)
- [13. Ekonomski pokazatelji u BiH](#)

1. Vlada obznanjuje novu strategiju za smanjenje siromaštva

Sarađujući sa Svjetskom bankom, Vijeće ministara i Entiteti preuzeli su obavezu da sačine zajednički pristup kako bi smanjili nivo siromaštva. Zasnovan na uzroku dokumenta Svjetske banke koji se koristi u preko 40 drugih zemalja Dokument o strategiji za smanjenje siromaštva oslanja se na empirijske podatke do kojih se došlo u mjerenju nivoa životnog standarda, čime je ustanovljeno da oko 19,1 posto ljudi u Bosni Hercegovini ima dohodak od 1,50 KM dnevno koji je ispod linije koja karakteriše siromaštvo. Izvori siromaštva su po

nalazima nizak stepen ekonomske aktivnosti i visok nivo nezaposlenosti, neadekvatan sistem socijalne zaštite te kršenje ljudskih prava, a naročito vezano za raseljene osobe. Opšti prioriteti ovoga dokumenta su trostruki: 1) poboljšanje klime za razvoj posolovanja za domaće i strane ulagače; 2) borba protiv korupcije i 3) ubrzanje integracije BiH u EU. Poboljšanje uslova za razvoj biznisa uključuje određeni broj koraka čiji je cilj: uspostavljanje stabilnog makroekonomskog okvira; strukturalne promjene uključujući privatizaciju velikih preduzeća, ojačavanje nadzorne uloge Centralne banke, reformu fondova za zdravstveno i socijalno osiguranje te tržišta rada; osim toga tu su i inicijative za jačanje vanjske trgovine i smanjenje administrativnih prepreka za ulaganja. Borba protiv korupcije dobiva značajnu pažnju, koncentrišući se na reformu sudstva i novo zakonodavstvo. Integracija u EU i dalje je najznačajnija tema i jedan od najviših prioriteta, uključujući napore za ispunjavanjem smjernica što je već gotovo okončano. Ostali značajni sektori ovoga Dokumenta uključuju poljoprivredu, obrazovanje, zdravstvo, okoliš i informacionu tehnologiju.

U nastojanju da angažuje širok spektar društvenih segmenata u ovoj inicijativi Vlada je provela preko 120 rasprava sa predstavnicima privatnog sektora, nevladinih organizacija, stranim ulagačima, predstavnicima sindikata, akademskih krugova članova parlamenata i donatoima. Konkretno teme ovih konsultacija uključivale su teme poput: kako spriječiti egzodus mladih ljudi iz zemlje, razviti privatni sektor, poreski sistem i uspostaviti jednakost polova, osim onih već ranije istaknutih prioritetnih tema.

Naredni koraci vezano za strategiju su početak intenzivne medijske kampanje u julu, završetak rada na studijama po sektorima u augustu, a onda utvrđivanje konačnog oblika Dokumentu za smanjenje siromaštva za usvajanje kako na entitetskom tako i na državnom nivou u razdoblju decembar 2002 – januar 2003 godine.

2. Konferencija o regulatornom upravljanju u organizaciji OHR-a i OECD-a

Kao privreda u tranziciji koja se iz planske preobražava u tržišno orijentisanu privredu u skladu sa standardima EU, Bosna i Hercegovina mora stvoriti regulatorne agencije u raznim sektorima. Osnivanje takvih agencija zahtijeva znanje koje se vezuje kako za privredne tako i za društvene ciljeve regulacije, dobre strane postojanja regulatornih agencija, potrebu za njihovom političkom i finansijskom samostalnošću itd.

Sve ovo bilo je tema Konferencije o regulatornom upravljanju u organizaciji OHR-a i OECD-a održane u hotelu Halliday Inn 19 aprila u Sarajevu. Regulatorna agencija za komunikacije , regulatorna agencija za bankarstvo i ostali nezavisni regulatori predstavljaju sastavni i neizbježni dio transformacije privrede BiH- rekao je Zamjenik visokog predstavnika i Šef ekonomskog odjela pri OHR-u Patrice Dreiski u svom uvodnom govoru na konferenciji. Među ostalim govornicima bili su Predsjedavajući Vijeća ministara Dragan Mikerević, te Zamjenik ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Jadranko Prilić.

Efektivni regulatori predstavljaju preduslov za privlačenje stranih ulagača i uspješne privatizacije. Ulagачi ne žele svoj novac da izlože riziku na tržištima na kojima su propisi elastični, ili gdje se na različite aktere primjenjuju različita pravila. Pomoću regulacije tržišta funkcionišu, tako što se obezbjeđuju situacije u kojima prirodni monopoli pružaju usluge po optimalnim cijenama, a u strateškim sektorima poput komunalija, nivo se uspostavlja tako što omogućava firmama da funkcionišu pod pravičnim uslovima konkurencije.

U pogledu nezavisnosti i odgovornosti regulatora, posao je onih koji utvrđuju politiku da je izrade i to zbog regulatora tržišta. Nakon toga, moraju dozvoliti regulatorima da vrše

regulaciju. Regulator je odgovoran potrošačima, poreskim obveznicima i vladi. Sa jasnim mandatom i jasno definisanim parametrima vezanim za diskreciona prava, regulator može održati svoju nezavisnost i autoritet, a u isto vrijeme efikasno reagovati na smjernice date kroz politiku.

Uspostavljanje efikasnog regulatornog režima u BiH uslov je za približavanje evropskim integracijama. Kao i kod svih ostalih elemenata vezanih za mapu puta, ne radi se o ispunjavanju zahtjeva za pridruživanje samo da bi bili ispunjeni. Sama provedba politika približava BiH Evropi, a istovremeno donosi korist građanima.

Iako je iskazana određene zabrinutost vezana za troškove uspostavljanja takvih agencija, jasno je da je regulacija tržišta u konkretnim područjima poput javnih komunalnih službi, bankarstva itd od suštinskog značaja u upravljanju svake zemlje. S jedne strane regulatorni režimi predstavljaju neophodnost, ali se sa druge moraju ustrojiti tako da budu u skladu sa potrebama i resursima raspoloživim u Bosni i Hercegovini.

Prezentacije sa konferencije mogu se naći na sljedećoj Internet adresi: www.ohr.int

3. Bankarstvo i finansije

Izmjene i dopune zakonskih akata vezanih za reformu bankarstva idu na parlament

Nakon sedamnaest mjeseci intenzivnih napora oko izrade nacrtu zakonskih akata, u šta su uključeni i stručnjaci međunarodnih organizacija, zvaničnici vladine agencije za bankarstvo i bilateralni predstavnici ambasada izrađen je sveobuhvatan komplet izmjena i dopuna koji su iznešeni na Vladu Federacije za usvajanje u parlamentaronoj proceduri. Te izmjene i dopune koje su sačinjene u namjeri da se spriječe zloupotrebe povjerenja depozitara u budućnosti, što je bio slučaj u bliskoj prošlosti, omogućile bi značajno poboljšanje u pogledu

transparentnosti banaka, ograničenja vezano za neodgovarajuću praksu davanja pozajmnica, uvele bi nove zahtjeve u pogledu rada sa sredstvima iz prihoda vlade, i omogućile borbu protiv pranja novca. Nacrti ovih zakonskih akata podnešeni su Vladi Federacije u maju mjesecu, a parlamentarna procedura očekuje se prije ljetnih godišnjih odmora.

Priznajući potrebu za usklađenim zakonima iz područja bankarstva kao ključnu komponentu u procesu izgradnje jedinstvenog ekonomskog prostora, radna grupa je u februaru dostavila nacrt teksta Ministarstvu finansija Republike Srpske, a zajednička radna grupa u koju su uključeni predstavnici oba Entiteta trenutno vodi konsultacije da bi entitetski zakoni maksimalno bili usklađeni.

Kao što je već i u prethodnom izdanju ovoga biltena rečeno, suštinski uslov za širenje mogućnosti davanja pozajmnica na komercijalnoj osnovi – što predstavlja temelj za širenje biznisa i otvaranje radnih mjesta, naročito u izuzetno važnom sektoru malih i srednjih preduzeća – jest uspostavljanje pravnog okvira u kome su i prava i strane koja uzima i prava strane koja daje pozajmnicu jasno utvrđena i ispoštovana. U tom smislu, u toku su intenzivni naponi u izradi takvih zakonskih akata poput zakona o bankrotu, registrovanim zalozima i obligacijama (ugovori), čiji se konačni nacrti očekuju u narednih nekoliko mjeseci.

4. Telekomunikacije

Unatoč tome što ne postoji savremeni pravni okvir, Regulatorna agencija za komunikacije nastavila je sa naporima oko uspostavljanja pro-konkurentnog regulatornog režima za sve učesnike na tržištu telekomunikacija. 4-og juna Regulatorna agencija za komunikacije izdala je dozvole za rad trojici operatora fiksne telefonije (Telekomu Srpske, BH Telekomu, HPT Mostar)što ovim operatorima omogućuje da pružaju usluge u cijeloj zemlji. Da bi postali dostupni kako građanima tako i firmama koje trenutno usluge dobivaju od drugog konkurenta,

svaki operator je obavezan da svoju mrežu poveže sa mrežom svojih konkurenata. Pravilo o međusobnom povezivanju koje je na snagu stupilo istoga dana utvrđuje sve za to vezane tehničke detalje. I dozvole i Pravilo o međusobnom povezivanju nalaze se na internet adresi CRA (RAC) www.cra.ba.

Vezano za privatizaciju, u doba nastanka ovoga biltena Vlada Federacije Bosne i Hercegovine donijela je odluku da do 10% državnog kapitala u BH Telekomu (ili 63.460.420 KM) privatizuje metodom javnog upisa dionica u toku ljeta. To je uslijedilo nakon odluke Federalne agencije za privatizaciju da će se 67% BH Telekoma privatizovati tenderskom prodajom strateškom partneru, 10 % metodom javnog upisa dionica dok ostatak i dalje ostaje u vlasništvu Federacije. Vlada je istu odluku donijela i za HPT Mostar, ali vrijednost još uvijek nije utvrđena pošto u HPT-u još nije u potpunosti završen proces razdvajanja pošte i telekoma.

5. Sektor energetike

U posljednja tri mjeseca u središtu je bilo donošenje entitetskih zakona o električnoj energiji. Oba nacrtu zakona su trenutno u parlamentarnoj proceduri, međutim, još su uvijek potrebni intenzivni naporu oko usaglašavanja prijedloga zakona iz Republike Srpske sa Zakonom o električnoj energiji na državnom nivou i politikom sektora električne energije Republike Srpske uz asistenciju međunarodne zajednice. Zbog nedostatka političke volje u oba Entiteta donošenje ovih zakona sada kasni gotovo 6 mjeseci vezano za projekat Power III. Provedba zakona o električnoj energiji je u toku – statuti su u pripremi kao i institucionalni aranžmani vezani za Regulatornu komisiju i Nezavisnog operatora sistema.

6. Transport

Vazdušni saobraćaj

Predstavnik Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu, Hansjoerg Kretschmer nedavno je otvorio novoobnovljeni

kontrolni toranj na Aerodromu Mostar, projekat vrijedan 1.35 miliona eura. Kontrolni toranj će biti u punoj funkciji početkom iduće godine nakon donacije EU od dodatnih 1 milion eura za potrebnu opremu. Osoblje potrebno za rad na tornju trenutno se obrazuje u Češkoj republici.

Evropska komisija zabrinuta je zbog činjenice što su dva sedmična leta za Mostar iz Dablina otkazana. To znači da nekih 10.000 hodočasnika iz Dablina za Međugorje sada slijeće na aerodrome u Dubrovniku i Splitu, što predstavlja značajne gubitke prihoda za Aerodrom Mostar.

Željeznice

Nakon više od deset godina, 18 juna, nastavljen je putnički saobraćaj iz Banjaluke za Beograd, preko Republike Hrvatske. Voz za Beograd saobraća svakodnevno s polaskom iz Banjaluke u 21,50 sati , a dolazi u Beograd u 6,27 sati. Iz Beograda polazi u 15:30 sati a u Banjaluku stiže u 00: 48 sati.

Generalni direktori željeznica iz regiona – od Podunavlja do Jadranskog mora, odlučili su da se sastanu na Plitvicama, 21 juna da bi osnovali radnu grupu koja će se baviti teretnim saobraćajem. Grupa će predložiti zajedničke smjernice za modernizaciju teretnog saobraćaja u regionu, te kretanje međunarodnih vozova na liniji zapad-istok da bi povećali nivo putničkog saobraćaja.

Cestovni saobraćaj

BiH i Svjetska banka potpisali su kredit u vrijednosti od 30 miliona američkih dolara za upravljanje cestama i bezbjednost na cestama, što je odobreno pod uslovima IDA-e. Ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Azra Hadžiahmetović i direktor Svjetske banke za BiH Joseph Ingram potpisali su sporazum. Kredit će se koristiti u narednih pet godina za poboljšanje kvaliteta cestovne mreže, uz ko-finansiranje entitetskih vlada sa dodatnih 23 miliona KM. Ministrica Hadžiahmetović je nakon potpisivanja rekla da ceste

i ostala infrastruktura doista predstavljaju temeljni preduslov za ekonomski rast pošto stvaraju uslove za povećanje nivoa poslovanja.

Vodeni saobraćaj

Predstavnici Jugoslavije, Hrvatske i BiH, iz pod-grupe za ekonomski razvoj u sklopu Pakta stabilnosti za Južnu Evropu saglasili su se oko okvira za akcioni plan vezan za rekonstrukciju i razvoj saobraćaja na rijeci Savi. Ovaj sporazum predviđa saradnju u području planiranja ekonomskog razvoja ove rijeke, zaštitu od poplava , korištenje i upravljanje vodama kao i obnovu okoliša turizam i razvoj.

7. Ekonomska reforma u Republici Srpskoj

Kako je Vlada Republike Srpske provela ekonomsku strategiju?

Narodna skupština Republike Srpske je u martu 2001 godine usvojila ekonomsku strategiju kojom se sistematizuje proces ekonomskih reformi. Pošto mandat Vlade Republike Srpske ističe, čini nam se da je pravo vrijeme da rezimiramo najznačajnije planove ekonomske strategije i njezine dostadašnje rezultate. Uopšte uzevši, većina planova vezanih za zakonska akta ispunjena je a provedba reformi najviše je uznapredovala u smislu stroge budžetske politike, provođenja poreskih propisa, trezora i privatizacije banaka. Detaljnije:

Već smo u poglavlju 2 komentarisali **ciljeve u 2001** godini u Decembru – u decembraskom izdanju Ekonomskog biltena 2001 godine. (Vidi: www.ohr.int)

Poglavlje 3 bavi se **makroekonomskim politikom**, a podijeljeno je na monetarna pitanja, poresku politiku, politiku spoljne trgovine i regionalna pitanja. Monetarna i fiskalna politika uključuju:

- Zakon o mikro-kreditnim organizacijama, Zakon o zateznoj kamati, planirane izmjene i dopune Zakona o bankama ,

planirane izmjena Zakona o agenciji za bankarstvo su usvojeni

- Vlada je osnovala berzu i registar hartija od vrijednosti kao što je i planirano;
- entitetski Zakon o osiguranju depozita je usvojen, ali nedovoljan broj banaka koji ispunjava potrebne uslove dovešće do osnivanja jednog tijela za osiguranje depozita na nivou države (trenutno je u parlamentarnoj proceduri).
- Zakon o akcizama i porezu na promet usklađen je sa zakonima u Federaciji i Distirktu Brčko, a mehanizam o pripadnosti prihoda po osnovu akciza napreduje;
- Zakon o porezu na dohodak i Zakon o porezu na dobit preduzeća usvojeni su, čime se smanjuju i usklađuju poreske stope a proširuje osnovica;
- Doprinosi za socijalno osiguranje pojednostavljeni su i smanjeni u skladu sa usvojenim Zakonom o doprinosima u namjeri da budu podsticajniiji pri sklapanju ugovora o radnom odnosu.
- Vlada je značajno pojačala finansijsku disciplinu (primjenom trezorskog sistema, smanjenjem subvencija za firme koje stvaraju gubitke, te prinudnom naplatom poreskih obaveza)
- Nacrt zakona o budžetskom sistemu sistematizuje finansijske odnose između opština i RS (Očekuje se drugo čitanje zakona).

Narodna skupština Republike Srpske usvojila je Zakon o stranim ulaganjima i Zakon o koncesijama, a Vlade Republike Srpske aktivno je učestvovala u raspravama pri Paktu stabilnosti (u sklopu delegacije Bosne i Hercegovine). Regionalna politika Republike Srpske usmjerena je na jasno definisanje kriterija za razvoj opština.

Poglavlje 4, **Mikroekonomska politika** usmjerena je na privatizaciju:

- Brzina kojom se vrši privatizacija firmi u posljednje

vrijeme se povećala, ali se to ne može reći i za strateške firme. Sveukupna sporost procesa privatizacije još uvijek je veoma zabrinjavajuća.

- Gotovo sve banke su privatizovane, ili su spremne za likvidaciju u proteklih godinu i pol dana. Politički motivisane pozajmnice firmama koje posluju sa gubitkom znatno su smanjene.
- Zakon o privatizaciji stanova usvojen je i otprilike 20% stambenog fonda je prodato.

U poglavlju broj 5 navode se ciljevi koje treba da ostvare **sektorske politike**: poljoprivreda, infrastruktura i prirodni resursi. Rezultate poljoprivredne politike smatramo skromnim, a značajna ostvarenja vidimo u politici infrastrukture:

- Zakon o željeznicama, Zakon o putevima, Zakon o unutrašnjoj plovidbi te izmjene i dopune Zakona o poštama su usvojeni. Povećan je nivo efikasnosti sektora električne energije;
- Nacrti zakona o električnoj energiji, civilnoj avijaciji, te sektora za gas usvojeni su na Narodnoj skupštini Republike Srpske, i predstoji drugo čitanje.

Poglavljje 6. **Socijalna politika i ulaganja u ljudske resurse** bavi se socijalno ugroženim kategorijama reformama penzijsko invalidskog i zdravstvenog osiguranja, te reformom obrazovanja.

- Zakon o zaštiti djece, Zakon o izmjenama i dopunama zakona o penzijsko invalidskom osiguranju, Zakon o zdravstvenoj komori, Zakon o zaštiti i kontroli prehrambenih proizvoda i predmeta opšte upotrebe te Zakon o izmjenama i dopunama zakona o sanitarnoj inspekciji su usvojeni.
- Programom socijalne zaštite utvrđuju se ugrožene kategorije i uređuju određene subvencije, ali reforma Zavoda za zdravstveno osiguranje uključujući njegovo finansiranje i planove za socijalni program koji treba

da prati privatizaciju do sada još nije postigla neke konkretne rezultate.

Poglavlje 7 bavi se **javnim službama, organima vlasti i borbom protiv korupcije**

Zakonodavne reforme i naponi vezani za unutarnju organizaciju Vlade su u toku. U borbi protiv korupcije postignuti su određeni početni rezultati usvajanjem Zakona o pranju novca. Međutim, Zakon o korupciji skinut je sa dnevnog reda.

8. Privatizacija

Uopšte

Proces privatizacije u toku posljednjeg kvartala bio je prilično neujednačen u Entitetima i Distriktu Brčko. Primjetno je ubrzanje vezano za rezultate u grupi strateških preduzeća u FBiH i relativna stagnacija kada su u pitanju rezultati iz grupe velike privatizacije, dok je u RS tendencija obrnuta – ni jedno strateško preduzeće nije prodato u posljednjem kvartalu, ali su postignuti ohrabrujući rezultati u velikoj privatizaciji. U Brčkom, prva je firma konačno uspješno prodana, što je, za nadati se, dobar znak za privatizaciju u distriktu. Uopšte govoreći, treba priznati da je teško privući strane ulagače koji su spremni da preuzmu finansijske rizike u Bosni i Hercegovini pod okolnostima koje vladaju u zemlji, a pogotovo u predizbornom periodu.

Federacija Bosne i Hercegovine

Sa šest novoprodatih strateških firmi prodatih u prošlom semestru imamo ukupno 13 uspješno privatizovanih firmi, što se može smatrati rezultatima koji obećavaju. Još deset firmi iz ove kategorije su pred prodajom i očekuje se da će do prodaje doći do kraja godine. Takav rezultat bio bi u skladu sa predviđanjima da će 40% strateških firmi preći iz javnog u privatni sektor do kraja 2002 godine. U toku mjeseca maja, kredit namijenjen za tehničku pomoć u privatizaciji, mehanizam

koji je predložila Svjetska banka, prihvaćen je u parlamentu, i sada funkcioniše. Stručnjaci Svjetske banke koji su dodijeljeni za rad na strateškim firmama konačno će početi sa radom i jedna od prvih firmi čiju je pripermu vršila Svjetska banka, možda će biti privatizovana do kraja godine.

Jedan novi aspekt u privatizaciji velikih preduzeća jest i sve veća kupovina firmi od strane uprave odnosno uposlenih. U odsustvu strateških partnera ovaj je trend definitivno pozitivan znak povjerenja u budućnost preduzeća na ponudi koje dolazi od ljudi na koje se ovo najviše odnosi. Treći krug javnog upisa dionica za certifikate počće 22-og jula i trajaće jedan mjesec. Kao što mnogi čitaoci ovoga Biltena već znaju, ovaj javni upis, kao i dva prethodna, odnosi se na prodaju 33% kapitala preduzeća o kojima se radi.

U procesu male privatizacije, 214 preduzeća od ukupno 322 (66%) prodato je do kraja juna, što je nešto više od očekivanja najavljenih u prethodnom izdanju ovoga Biltena.

Republika Srpska

Prodaja strateških preduzeća u Republici Srpskoj stagnira i to preokupira predstavnike međunarodne zajednice. Broj uspješnih prodaja do sada su 4 preduzeća, što je daleko ispod očekivanja. Razlozi su različiti, ali najznačajniji su slabe ekonomske perspektive ovoga Entiteta kao i nedostatak dinamike i sredstava i mogućnosti organa vlasti za ovoj segment privatizacije.

Narodna skupština Republike Srpske je nedavno usvojila novi Zakon o otpisu potraživanja.

Ovo se uglavnom odnosi na dugovanja preduzeća za koje postoje male šanse da će biti isplaćena, a predstavljaju stvarno opterećenje za već ionako dugovima opterećene firme. Dozvoljavajući ovakvu selektivnu mogućnost, Republika Srpska namjerava podstaći proces privatizacije i rasteretiti početne bilanse preduzeća o kojima je riječ.

Kao što je gore pomenuto, rezultati procesa privatizacije nešto su bolji u području velike privatizacije u okviru koje je u potpunosti prodato 154 (24%) od ukupno 648 firmi. Što se tiče firmi iz male privatizacije, dinamika privatizacije se održala i prodato je 45% do kraja juna, najviše za gotovinu i staru deviznu štednju.

Vladi Republike Srpske skrenuta je pažnja na sporost privatizacije i premijer je obećao da će obezbijediti dodatnu podršku Direkciji za privatizaciju u smislu kvalifikovanog osoblja i novih prostoriya.

Brčko

Specijalni status dat Distriktu Brčkom odnosi se i na privatizaciju. Uskladiti privatizaciju između Distrikta Brčko i Entiteta stalna je preokupacija već neko vrijeme u namjeri da se izbjegnu dugotrajni procesi zbog raznih sporova. Konkretno da 55% kapitala nekih brčanskih preduzeća ponuđeno je na prodaju u RS za certifikate što je stvorilo velike probleme kada je DB ponudio te iste firme na prodaju za certifikate ili vaučere za samo 33% od vrijednosti kapitala, što je slučaj i sa FBiH. Da bi proces napredovao i ne bi dalje kasnio prije početka privatizacije, firme u DB se sada nude najprije za gotovinu ,a onda putem korištenja mehanizma “fonda manjinskih dioničara “ koji je osmislio OHR da bi upravljao dijelom kapitala od 33% rezervisanog za vlasnike vaučera/certifikata.U ovom trenutku se ne predviđa kompenzacija (22%) građana Republike Srpske o kojima se radi.

Ugovor o provedenoj privatizaciji prve kompanije u Brčkom potpisan je krajem juna: Bimal – fabrika biljog ulja- uspješno je prodana austrijskom preduzeću Seed Oil Holdings.

9. Socijalni sektor

Penzioni sistem BiH

Trenutno u BiH postoje dva penzionara sistema, u svakom Entitetu

po jedan. Kako zvanična privreda u cijeloj BiH bilježi relativno spor rast, dok se stopa nezaposlenosti kreće negdje oko 40% nada za poboljšanjem finansijske situacije penzionera još je uvijek mala. Prosječna penzija u Federaciji je 190 KM a u Republici Srpskoj samo 120 KM. Fond u Federaciji kasni sa isplatom 3.3 mjeseca penzija iz 2000 godine, a RS 4.5 mjeseca iz iste godine i jedan mjesec iz ove godine. Ne bi trebalo da se stvaraju nova dugovanja sve dok postoji Odluka VP u kojoj se nalaže korištenje racionalizovanog mehanizma, to jest isplata penzija na nivou prikupljenih sredstava od doprinosa.

Kako bi se penzioni sistemi u BiH mogli poboljšati ? Jedini način pomoću koga bi se sistemi mogli finansijski ojačati jeste kroz rast same privrede. Penzije se isplaćuju od direktnih uplata u fondove putem doprinosa po osnovu penzija koje plaćaju uposlenici. Ekonomski rast i bolji provedbeni mehanizmi čija je svrha da povećaju broj onih koji vrše uplate doprinosa suštinske su mogućnosti za povećanje priliva u penzione fondove. Osim toga, stvaranje jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH smanjiće ekonomski disparitet među entitetima a time i finansijski disparitet između dva penzionara fonda. Kada finansijske situacije dvaju fondova počnu da se približavaju jedna drugoj biće moguće razmišljati o stvaranju jedinstvenog penzionog fonda za cijelu zemlju. Korist i od takve reforme bile bi značajne: dobit bi bila omogućena kroz ujednačavanje nivoa penzija u Entitetima, a smanjenje troškova ostvareno smanjenjem brojnosti administracije.

10. Pitanja vezana za poreze

PORESKA UPRAVA I POLITIKA

Zakon o poreskoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine

Nakon dužih nastojanja Federacija Bosne i Hercegovine dobila je novi Zakon o poreskoj upravi, koji je donešen 4 juna 2002 godine, a kao, u velikoj mjeri, rezultat aktivne podrške Premijera Behmena i zamjenika ministra finansija Šefike

Hafizović i njihove bliske saradnje sa Međunarodnom savjetodavnom grupom za poreska pitanja i međunarodnom zajednicom.

Pravilnici koji omogućavaju primjenu ovoga zakona su u konačnoj fazi izrade.

Ovim novim zakonom daju se ovlaštenja potrebna Poreskoj upravi Federacije (slična onima koja već postoje u RS i Brčkom) za osnivanje posebnih specijalizovanih jedinica koje će se baviti istragom velikih poreskih obveznika. Ovim se zakonom i znatno ubrzava rješavanje sporova o porezima, a omogućava i brža naplata neizmirenih dugovanja po osnovu poreza.

Poreska pitanja utvrđena za vrijeme posjeta Ekonomskog odjela OHR-a kantonima

U funkciji velike pažnje posvećene kantonalnim budžetima u FBiH, ekonomski zavjetnici OHR-a posjetili su svih deset kantona u periodu od tri mjeseca. Razgovori su obično vođeni sa kantonalnim ministrima finansija i šefovima kantonalnih poreskih ureda.

Pojavilo se nekoliko zajedničkih tema vezanih za oporezivanje, kao mjesto ubiranja poreza na akcize (cigarete, alkohol itd.) tj prema mjestu proizvodnje/uvoza, a za razliku od mjesta konačne prodaje zbog visokog nivoa izbjegavanja poreza. Izražena je zabrinutost zbog uspostavljanja stopa poreza na promet i platu (utvrđenih na nivou parlamenta/vlade Federacije), pošto ti porezi predstavljaju prihod za kantone. Od 2000 godine, porez na platu smanjen je sa 15% na 5% a stope poreza na promet smanjene su sa 24% na 20% (viša stopa) i sa 12% na 10% (niža stopa).

Mehanizam o pripadnosti prihoda po osnovu akciza

8 jula 2002 godine entiteti i Distrikt Brčko potpisali su mehanizam o pripadnosti akciza, a u doba nastanka ovoga biltena trebalo je i da stupi na snagu – 15 jula 2002 godine.

Zajednički naponi Svjetske banke, CAFAO-a i uz podršku OHR-a, najznačajniji uslov za kredit PFSAC II (treća tranša) je ispunjen uvođenjem ovoga mehanizma.

Ispravna provedba ovoga mehanizma trebalo bi da obezbijedi da se porez na akcize plaća samo jednom (upotrebom mehanizma za naplatu) u onome entitetu/ fiskalnoj nadležnosti gdje se vrši potrošnja akciznih roba.

Jedna manje dobrodošla nuspojava ovoga mehanizma je da će , po prvi put, biti potrebno primijeniti formalno različite procedure fakturisanja u međuentitetskoj trgovini, što će za posljedicu imati naglašeno postojanje tri jedinstvena ekonomska prostora u BiH.

Dokumenat o stavu Međunarodne savjetodavne grupe za poreze o PDV-u

Međunarodna savjetodavna grupa za poreze sačinila je dokumenat u kome iznosi svoj stav o PDV-u, za razmatranje Proširene radne grupe za ekonomska pitanja. Radi se o stavu većine a preporučuje se da sa aspekta nadležnosti, čitava BiH bude jedna nadležnost. To znači da PDV treba na isti način da funkcioniše unutar jednoga entiteta i u međuentitetskom prometu.

Mikrosimulacija GTZ-a o porezu na prihod

GTZ je stavio na raspolaganje rezultate svoje mikrosimulacije u Brčkom. Ukratko, radi se o obradi mikroekonomskih podataka raspoloživih u Distriktu Brčko uključujući prihode naplaćenih po osnovu tamo postojećih poreza na dobit preduzeća te lični dohodak građana, u nastojanju da se odrede nove stope poreza za novi kombinovani zakon koji će obuhvatiti oba ova osnova oporezivanja.

Naročita pažnja posvećena je utvrđivanju odgovarajuće stope poreza na lični dohodak da bi se izbjegao gubitak prihoda, ukoliko bi došlo do promjene sistema od 1 januara 2003 godine.

U Distriktu Brčko je u januaru 2002 godine donesen modernizovani Zakon o poreskoj upravi.

Zakon o porezu na dohodak

U Distriktu Brčko GTZ je počeo da vrši mikrosimulaciju vezano za utvrđivanje odgovarajuće stope poreza na lični dohodak (uzimajući u obzir činjenicu da bi važeći porez na platu trebalo ukinuti) Rezultati i dalji rad očekuju se u drugom kvartalu 2002 godine.

11. Budžeti

Budžet državne vlade/ budžet institucija Bosne i Hercegovine donesen je 30 maja 2002 godine. Donesen je po hitnom postupku uz značajnu pažnju međunarodne zajednice. Da budžet nije donesen, značajan preduslov MMF-a vezan za stand-by aranžman ne bi bio ispunjen. Bez ovoga aranžmana bi čitav niz bilateralnih kredita i donacija za Bosnu i Hercegovinu bio u zastoju.

Državni budžet Bosne i Hercegovine po svojoj prirodi predstavlja bizarnu strukturu. Zbog toga su ekonomski savjetnici Sandrine Petroni i Vedad Ramljak sačinili vizuelnu prezentaciju* čiji je cilj da ilustruje najznačajnije karakteristike budžetske strukture BiH kao i organa vlasti BiH te tokova sredstava. Iz analize budžetskih podataka vidi se da oko 60% ukupnog iznosa sredstava za institucije Bosne i Hercegovine (292.4 miliona od 492miliona KM) ide na otplatu duga. To predstavlja otplatu duga entiteta koji obezbjeđuju glavninu bužetskih prihoda za državne institucije. Sama državna vlada ima veoma malo “ vlastitih izvora prihoda “ (takse, određene naknade) i ima minimalnu moć oporezivanja. Od oko cca 200 miliona KM za državni budžet (nakon otplate duga), samo manje od 25% potiče iz izvornih prihoda države.

Kliknite [ovdje da vidite prezentaciju o protoku kapitala u BiH.](#)

Kliknite [ovdje da vidite pojašnjenje prezentacije](#).

Kliknite [ovdje da vidite legendu](#).

12. Sektor poljoprivrede

Pristup mogućnostima finansiranja predstavlja nedostajuću vezu u razvoju sektora poljoprivrede. Primijećeni faktori visokog rizika spriječili su povjerioce da obezbjeđuju potrebne pozajmnice za podršku poratnog oporavka ovoga kritičnog sektora.

Da bi popravila situaciju Evropska komisija je nedavno inicirala program kreditiranja za seoska područja u iznosu od oko 5 miliona eura za osnivanje Kreditnih mogućnosti za seoska područja u BiH. Po projektu će biti na raspolaganju iznosi od 5.000-100.000 KM a kamatne stope na komercijalnoj osnovi. Ovim projektom " Sjeme, kapital i kreditne mogućnosti " moći će se koristiti mnogi – povratnici i raseljene osobe u zemlji, poljoprivredni proizvođači, agro industrija, udruženja poljoprivrednih proizvođača, Prijekat uključuje i lokalne bankarske institucije.

Da bi dobili kredit, poljoprivredni proizvođači koji su zainteresovani treba da sami pripreme održivi poslovni plan za svoje poljoprivredne projekte. U toj fazi moguća je i pomoć, kroz 16 centara u cijeloj BiH. Kada izrade poslovni plan poljoprivredni proizvođači ili udruge mogu aplicirati kod sljedećih institucija: Raiffeisen (uglavnom za seoska preduzeća i udruge), MEB, EKI, SINGERIJA i Microfin.

Važno je obavijestiti poljoprivrednike o ovim mogućnostima sada i podstaći ih u poduzetništvu. Mnogi koji posmatraju događanja u ovome sektoru smatraju sadašenje kamatne stope za poljoprivredne projekte previše opreznim, te bi trebalo sačiniti dobre projekte po uobičajenim kamatnim stopama.

13. Ekonomski pokazatelji u BiH za period januar 2002 – maj 2002

Izvor: Zavodi za statistiku FBH i RS

Indikator	Federacija BiH	Republika Srpska	BIH (procjena OHR-a)
GDP nominalni u 2000 GDP nominalni 1999 Nominalni porast 1999-2000 Stvarni porast 1999-2000 (minus inflacija)	6,698 milijarde KM 6,141 milijarde KM + 9,0% +7,8%	2,463 milijarde KM 2,180 milijarde KM + 13,0% -0,6%	9,161 milijarde KM 8,321 milijarde KM +10,0% +5,5%
Indeks u industrijskoj proizvodnji 05/02 u poređenju sa 2001 05/02 u poređenju sa 03/01	+4,0% +0,1%	-16,8 % -17,0%	N/A N/A+
Indeks maloprodajnih cijena 05/02 u poređenju sa 2001 05/02 u poređenju sa 05/01	+0,2 % -0,2%	+1,6% +2,7%	N/A N/A
Prosječna neto plata 03/02 U03/02 poređenju sa prosjeком u 2001	475,34 KM +7,2%	349 KM +11,5%	429 KM N/A

Broj zaposlenih 04/02 (RS 09/01) Broj registrovanih nezaposlenih 02/02 (RS 05/02)	309.736 lica 277.740 lica	219.954 lica 144.918 lica	610.690 lica 422.658 lica
Broj penzionera 05/02 (Prosječna penzija u 03/02 (RS 12/01)	287.840 lica 190 KM	181.785 lica 120,3 KM	469.625 lica 165 KM
Uvoz jan-feb 02 Izvoz jan-feb 02 Trgovinski deficit u jan-feb 02 Pokrivenost uvoza izvozom	1,128 milijarde KM 0,309 milijarde KM 0,819 milijarde KM 27,4 %	0,640 milijarde KM 0,169 milijarde KM 0,471 milijarde KM 26%	1.768 milijarde KM 0,478 milijarde KM 1.290 milijarde KM 27%

Ovaj Ekonomski bilten objavljen je u skladu sa ovlaštenjima lorda Paddy-ja Asdhdwn-a, Visokog predstavnika
Glavni urednik: Patrice Dreiski, Zamjenik visokog predstavnika i šef ekonomskog odjela, OHR;
Tehnički urednik: Almira Kulaglič, Ekonomsko odjeljenje, OHR (e-mail: Almira.Kulaglic@OHR.int